

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K  
pol leta . . . . . 4 „  
četrt leta . . . . . 2 „  
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h  
„ „ dvakrat . . . 12 „  
„ „ trikrat . . . 10 „  
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.  
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravišstvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

## Država in izobrazba njenega ljudskošolskega učiteljstva.

Pred kratkim je zborovala na Dunaju enketa zaradi preosnove avstrijskih gimnazij. Ker je postalo ravno vprašanje preosnovanja naših srednjih šol akutno, menimo, da ne bo odveč, ako pregledamo nekoliko razvoj onih šol, kjer se šola najvažnejši stan v vsaki kulturni državi — namreč učiteljstvo, in sicer ljudskošolsko učiteljstvo. Neoporečna resnica je, da je dobro učiteljstvo najtrdnější temelj državi. Zavarujemo se pa že naprej proti vsakateremu tendencioznemu zavijanju te ali one misli, ki jo zapišemo v tej razpravi!

\* \* \*

Do l. 1849. je bila izobrazba ljudskošolskega učiteljstva jako primitivna. Temelj tej izobrazbi je bilo znanje, ki ga je nudila takratna ljudska šola. Teoretična izobrazba sploh ni bila organizirana, in višek prakse je tedanjí učitelj dobil, ako je učiteljski praktikant hospitaliral pri kakem starejšem učitelju, najprej tri, a pozneje šest mesecev. S tem hospitaliranjem se je uvedel učiti, kandidat nekako v svo umetnost šolske — dresure. — Z l. 1849. so se preosnovala zahteve učiteljske izobrazbe in dobili smo takozvane preparandije ali „Musterschulen“, kjer so se morali ljudskošolski učitelji izobraževati dve leti. Na slovenskem smo imeli tako „učiteljsko pripravnico“ v Idriji. Te dveletne pripravnice so živele do l. 1870. Po Hasnerjevih preosnovah je prevzela država vodstvo in nadzorstvo avstrijskega ljudskega šolstva v svojo roko, in zaradi tega se je preosnovalo tudi učiteljstvo ter je dobilo popolnoma drugo lice. Štirje letniki novih učiteljstev so nudili učiteljsčnikom mnogo znanja, zakaj na teh učiteljskih se je predavalo poleg strok najpotrebnejšega znanja še psihologijo, logiko, didaktiko in pedagogiko. In v učiteljskem priklapljenih vadnicah so se bodoči učitelji lahko temeljito pripravljali v praktičnem poučevanju za svoj poklic. Toda zaradi množice raznih predmetov (15), ki so se poučevali na pripravnicah, se posamezni predmeti niso mogli tako temeljito predavati, da bi znanje, ki ga je do-

bil učiteljsčnik na učiteljsču, dosegalo znanje srednje šole. In vsa v postavah tako lepo se glaseča strokovna izobrazba učiteljstva je ostala iz večine na papirju. Kdor se je hotel pa uglobiti popolnoma v pedagoško znanje, je imel pristop ravno zaradi prej citiranega zakona na takozvane vseučiliške tečaje, ki jih je nameravala ustanoviti država.

A prišlo je l. 1883. Izšla je novela, ki je dovoljevala razne olajšave pri osemletnem šolskem obisku. Zakon je imel zle posledice tudi na učiteljsču. Zakaj organizacijski statut za državna učiteljsča, ki je izšel l. 1886. kot posledica imenovane novele, je skrčil število učnih ur za glavne predmete na teh zavodih in te ure nadomestil z učnimi urami za orglanje in verouk.

Naslednja primerjalna tabela kaže razliko med učnimi urami l. 1874. in l. 1886.:

| I z g u b a             | L e t n i k |     |      |     | D o b i š e k            | L e t n i k |     |      |     |
|-------------------------|-------------|-----|------|-----|--------------------------|-------------|-----|------|-----|
|                         | I.          | II. | III. | IV. |                          | I.          | II. | III. | IV. |
| Pedagogika . . . . .    | —           | 1   | —    | —   | Verouk . . . . .         | —           | —   | 1    | 1   |
| Zgodovina . . . . .     | —           | —   | —    | 1   | Petje . . . . .          | —           | —   | 1    | 1   |
| Prirodopis . . . . .    | —           | —   | 1    | —   | Novi obligatni predmeti: |             |     |      |     |
| Prirodoslovje . . . . . | —           | —   | 1    | 1   | Klavir . . . . .         | 2           | 2   | —    | —   |
| Matematika . . . . .    | 1           | 1   | 1    | —   | Orglanje . . . . .       | —           | —   | 2    | 2   |
| Petje . . . . .         | 1           | 1   | —    | —   |                          |             |     |      |     |
| Orglanje . . . . .      | —           | —   | 1    | 1   |                          |             |     |      |     |

Posledica take temeljite preosnove razdelitve učnih ur je bila, da se je moral tudi učni načrt za pripravnice temeljito preosnovati. V pedagogiki je zahteval učni načrt iz leta 1886. le „die allernotwendigsten psychologischen Lehrsätze“, dočim se je po načrtu iz l. 1874. zahtevalo od kandidatov II. letnika „die erforderlichen Lehrsätze der Psychologie“. Slično je v III. letniku, kjer se zahteva, le „die notwendigsten Lehrsätze der Logik“. V IV. letniku se je po starem statutu poučevalo precej obširno v pedagogiko in v posamezna dela tega ali onega pisatelja so se večalimani obširno komentirala, kar je po novem statutu zabranjeno. V učnem jeziku so črtali pasus: Die Kenntnis der bedeutendsten Werke der Literatur mit besonderer Berücksichtigung der nationalen Dichtung und vorzüglicher

Jugendschriften“ in sprejeli so točko „die Erlangung einer übersichtlichen Kenntnis des Wichtigsten aus der Literatur“.

Tudi pouk v matematiki se je skrčil. Opustilo se je poglavje o enačbah II. st., o logaritmi in o trigonometriji. V zemljepisju se sedaj pouk omejuje le na podrobnejše znanje južne in srednje Evrope kakor tudi Avstro-Ogrske monarhije. Ostalo ozemlje se spoznava le bolj pregledno. — Zgodovinsko snov se je razdelilo le na zadnje tri letnike z zahtevo, da se poučuje občna zgodovina le v karakterističnih slikah. — V prirodoslovju se je izpustil pouk o človeškem razvoju v otroških letih in ker se poučuje ta stroka v III. letniku le eno uro tedensko, se je seveda moralo skrajšati tudi snov. Ravnotako se je skrčila snov iz prirodoslovja in opustili so se premnogi eksperimenti, s pomočjo katerih se dobi šele pravi vpogled v

tudi mlajši učitelji prilike dobiti tuintam kake primerne znanstvene knjige v roke, se omejuje vse njih znanje na te vzorne slike, se ves pouk takih učiteljev vrši po predpisani šablona. Šablona pa, kakor znano, umori vsako samostojno duševno delo v učencih in tak učitelj se ne more nikakor uživati v ideji, da pri pouku nima le mrtvega materiala v rokah, temveč, da je ta material živ, ki se ne da naviti kot stroj, da more vršiti gotovo delo, temveč da ta material zahteva take hrane v taki obliki, kakršno more po svojih močeh prebaviti. Vsaka šablona zanika v gotovi meri individualiteto učencev.

In tak pouk, ki je strogo umerjen po gotovi šablona, se nikakor ne ozira na najnovejšo pridobitve na dušeslovju in pedagoškem polju, temveč ta šablona ljubi le ono, po strogo predpisanih zahtevah urejeno smer, ki ne trpi nobenega zadržka, nobene izpremembe. To je ravno oni vzrok, da nima šolski pouk pri nas onega uspeha, kakršnega bi lahko imel. Ubijamo pač — osebnost! (Dalje.)

## Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.**  
registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca marca: K 58.769.31.

**Naznanilo.** Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

## Iz naše organizacije.

**Kranjsko.**

**Posavski krožek** je imel sestanek 21. sušca 1909 pri Klemenčiču v Rajhenburgu. Navzočih je bilo mnogo tovarišev in tovarišev, vendar smo pogrešali marsikoga. Razveselili so nas s svojim posetom tudi tovariši gostje: tov. Likar iz Blance ter tovariša Svetlin in Serbec Antonija od Sv. Antona.

Tov. Jamšek nam je prav zanimivo predaval o zgodovini starodavnega Rajhenburga.

## LISTEK.

† **Fran Kokole.**

Mlad umrje, kogar bogovi ljubijo.  
Homer.

Zopet je posegla bela žena v vrste tolminskega učiteljstva s kruto roko ter odpoklicala v boljšo domovino vzor-učitelja, dobrega družabnika, ljubeznivega moža — Franca Kokoleta, nadučitelja v Podbrdu.

Pokojnik se je porodil v Kobaridu leta 1875. Tedanji okr. šol. nadzornik in vodja kobariske štirirazrednice in pripravnice za učiteljsča, Franc Dominko, videč izredne zmožnosti mladega dečka, svetuje še živemu očetu, da naj šola svojega sina za učitelja. Ko je dovršil štirirazredno ljudsko šolo v Kobaridu stopi v pripravnico za učiteljsča istotam. Leta 1890. vstopi na koprsko učiteljsču, ki ga dokonča z dobrim uspehom 1894. Služboval je najprej v

Cerknem, potem v Čadrga-Zalazu, Volčah, Podbrdu, Zogu, odkoder se je vrnil za stalno zopet v Podbrdo.

Povsod je vestno in točno opravljal težko službo. S svojim lepim vedenjem in taktičnim postopanjem proti prebivalstvu si je pridobil povsod ugled in spoštovanje. Vedel je, da se baš od učitelja veliko zahteva v vsakem oziru, česar mu pa šola ne nudi v zadostni meri, zato ni nikdar miroval, marveč se pridno izobraževal in izpopolnjeval svoje znanje. Tožil je večkrat, da človek nikdar žadosti ne zna in da je treba vsak dan delati, da ne zaostane. Držal se je pesnikovega izreka: Dolžan ni samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.

Pokojnik je bil vnet pospeševalec sadjarstva, umnega čebelarstva, sploh napredka za dobrobit kmeta-trpina. Velike zasluge si je pridobil za slov. turistik. Kot zaupnik cerkijanske podružnice slov. plan. društva je preskrbel

markacije za Porezen, Črno prst in druge bližnjice okrog Podbrda. Za gradnjo plan. koč na Porezenu je z vso vnemo podpiral odbor v težavnem delu. Po njegovi iniciativi se je ustanovila v Podbrdu posojilnica (reifeizenovka), ki jo je vodil ves čas kot tajnik.

V prirojeni mu resnosti in vljudnosti, pridobljeni naobraženosti, čeprav še mlad po letih, pa bogat na izkušnjah, je dajal prebivalstvu rad nasvete in navodila. Kot predsednik „Bralnega in pevskega društva“ je obračal vso pozornost v to, da se naj tudi širše mase milega naša naroda slovenskega izobražujejo, da bo tudi naš narod primerno upoštevan od tujca.

Zadnja leta je bil prisednik komisije za odmero osebnega davka. Svojega naprednega mišljenja ni nikdar prikrival; stal je vedno v naprednih vrstah ter neglede na razne šikanije stopal po začrtani poti. Tem načinom si je pridobil spoštovanje ne samo pri somišlje-

nikih, marveč tudi pri političkih nasprot-nikih.

V cvetu najlepših let, v dobi dela za težnje učiteljstva in prebivalstva, ga je pokosila neizprosna smrt dne 12. marca v bolnici usmiljenih bratov v Gorici.

Kako je bil pokojnik čislán, je pokazal nad vse lep pogreb. Za krsto je stopal oče in dva brata. V daljših vrstah si zapazil profesorje srednjih šol, vadniške učiteljice, dva šol. nadzornika, železniška uradnika iz Podbrda, nekaj drugih uradnikov, trgovcev, veliko goriskega, tolminskega in sežanskega učiteljstva, njegove prijatelje in znance iz Podbrda in drugod.

Te skromne vrstice sem napisal svojemu tovarišu in prijatelju, čigar zemski ostanki spe mirno spanje v zemlji slovenski; njegov duh pa naj plava med nami ter naj nas bodri in kliče na delo za svoj stan in narod slovenski!

J. B.